

Sociálně právní ochrana dětí

Úvod do SP ZS 2015

M. Vorlová

Ochrana práv dětí

- Ochrana rozsáhlého **souboru práv a oprávněných zájmů dítěte**
- Zakotvení v **různých právních odvětvích** a právních předpisech různé právní síly
- Oblasti : **rodinně právní, sociální, školská zdravotnická, občanskoprávní, trestní, atd.**
- Listina základních práv a svobod
- **Úmluva o právech dítěte**

Úmluva o právech dítěte

- dokument OSN, mezinárodní smlouva
- děti jsou plnohodnotné lidské bytosti s vlastním myšlením a názory
- dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc
- v ČR od 1. 1. 1993 součástí právního řádu
- má vyšší právní sílu než ostatní zákony
- závazná pro všechny orgány a občany

Sociálně právní ochrana dětí

- ucelený systém, fungující v systému práva ČR s dlouholetou tradicí
- **zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí získala tato oblast samostatnou právní úpravu**
Aktuální úprava
- **zákon č. 401/2012 Sb. kterým se mění z.č.359/1999 Sb.**
- důraz na preventivní působení a ochranu dětí před SPJ
- působení na rodinu , podpora a sanace rodin
- prostor pro působení NNO

Důležité změny v rámci SPOD

- **Sociální kuratela**
- **Standardy kvality SPOD**
- **Případová konference**
- **Vyhodnocování situace rodiny a dítěte**
- **Individuální plán ochrany dítěte**
- **Pěstounská péče**
- **Časové omezení trvání ústavní výchovy**

Vymezení SPOD

- **Příznivý vývoj a řádná výchova**
- **Oprávněné zájmy, včetně jmění**
- **Obnovení narušených funkcí rodiny**
- **Zabezpečení náhradního rodinného prostředí**
(pro dítě, které nemůže být vychováno ve vlastní rodině)

Principy SPOD

- **Nejlepší zájem, prospěch a blaho dětí**
- **Spoluúčast dítěte**
- Týká se **všech dětí** není přípustná jakákoliv diskriminace
- **Odpovědnost státu** za ochranu práv dětí **nenahrazuje rodičovskou zodpovědnost**
- **Stát nezasahuje** do postavení rodičů, nejsou-li práva nebo vývoj dítěte ohroženy

Kdo SPOD zajišťuje

- **Orgány SPOD :**
- **Obecní úřady obcí s rozšířenou působností**
- **Obecní úřady**
- **Krajské úřady (MHMP)**
- **MPSV a Úřad pro mezinárodní ochranu dětí**
- **Dále SPOD zajišťují :**
- **Obce a kraje v samostatné působnosti**
- **Pověřené osoby**
- **Komise SPOD**

Rodinné právo v NOZ

(exkurz 1)

- **Rodiče a dítě – práva a povinnosti** (práva a povinnosti navzájem, nelze se jich vzdát či zříci, účelem práv a povinností rodičů je zajištění hmotného i morálního prospěchu dítěte)
- **Rodičovská odpovědnost - souhrn práv a povinností při :**
 - ✓ **péči o nezl.dítě** (zdraví,tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj)
 - ✓ **ochraně dítěte**
 - ✓ **udržování osobního styku s dítětem**
 - ✓ **zajišťování jeho výchovy a vzdělání**
 - ✓ **určení místa jeho bydliště**
 - ✓ **zastupování dítěte**
 - ✓ **správě jeho jmění**
 - ✓ **rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče v souladu se zájmy dítěte a ve vzájemné shodě**

Na které děti se SPOD vztahuje ?

- Děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti
- Děti s výchovnými problémy (např. záškoláctví, útěky z domova, požívání alkoholu, drog)
- Děti, které spáchaly trestný čin (nebo čin jinak trestný, trestní zodpovědnost)

- Děti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, lidskou důstojnost, mravní vývoj, jmění
- Děti, které jsou ohroženy násilím mezi rodiči
- Děti, které jsou žadateli o azyl a odloučené od rodičů
- **Pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.**

Opatření SPOD

V kompetenci úřadu obce s rozšířenou působností :

- **napomenutí**
- **dohled**
- **omezení**
- **uložení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc (nebo mediaci)**

OSPOD navrhuje, rozhoduje či nařizuje soud:

- **přechodný pobyt** v SVP nebo v domově pro osoby se zdrav. postižením (max.3 měsíce)
- svěření dítěte do péče **zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc**
(předběžné opatření)
- pobyt dítěte ve zdravot. zařízení v souvislosti se spory rodičů o výchově (zároveň rodičům povinnost odborného poradenství)

- **omezení, zbavení nebo pozastavení rodičovské zodpovědnosti**
- **nařízení, prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy**
- **svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu nebo jeho zrušení**
- **splnění podmínky osvojení**

- **povinnosti OSPOD :**
projednat návrh s rodiči
uspořádat případovou konferenci

Oprávnění a povinnosti v rámci SPOD

- Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče.
- Každý je oprávněn upozornit orgán SPOD na skutečnost, že došlo k porušení nebo zneužití rodičovské zodpovědnosti nebo na další situace, kdy dochází k ohrožení dětí.
- (mlčenlivost)

- **Dítě má právo požádat orgány SPOD a další zařízení (např. školy, školská a zdravotnická zařízení apod.) o pomoc při ochraně života nebo svých dalších práv.**
- **Ti mají povinnost poskytnout dítěti odpovídající pomoc.**
- **Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů.**

Oprávnění OSPOD

- Navštěvovat dítě a rodinu v prostředí, kde žijí nebo se zdržují
- Pořizovat obrazové snímky, obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, ve kterém se zdržuje.

Povinnosti státních orgánů a rodičů

- Zákon ukládá povinnost státním orgánům, zaměstnavatelům, školám, školským, zdravotnickým a jiným obdobným zařízením a pověřeným osobám **sdělit bezplatně údaje potřebné pro poskytnutí SPOD.**
- **Rodiče** jsou povinni spolupracovat s orgány SPOD, **sdělovat potřebné údaje, předložit doklady a listiny, umožnit návštěvu v bytě nebo v jiném prostředí, kde dítě žije.**

Sociální kuratela

- **kurátor pro děti a mládež**
- zaměřuje se na práci s dětmi s výchovnými problémy a trestnou činností
(trestní zodpovědnost)
- prevence SPJ
- spolupráce s PMS a OČTŘ
- spolupráce se zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy, věznicemi, návštěvy dětí (a dalšími zařízeními a institucemi)

Metody SP v rámci SPOD

- **Přímá práce** s dítětem a rodinou
- **Vyhodnocování situace** dítěte a rodiny
- **Individuální plán ochrany dítěte (IPOD)**
- Vedení spisové dokumentace (nahlížení do spisu Om)
- **Mlčenlivost**
- **Případová konference**
- **„Právo na dětství“** - Národní strategie ochrany práv dětí

Výkon ústavní a ochranné výchovy

(exkurz 2)

- *Zákon č. 109/2002 Sb., o školských zařízeních pro výkon ÚV nebo OV a SVP*
- ***Ústavní výchova***
- ***Ochranná výchova***
- ***Diagnostický ústav (pro děti, pro mládež)***
- ***Dětský domov***
- ***Dětský domov se školou***
- ***Výchovný ústav***